

Номинации за „Европейска столица на културата“

България 2019

Жури

Предварителен подбор

Доклад

София

10-12 декември 2013

Въведение

В съответствие с Решение 1622/2006/ЕС на Европейския парламент и на Съвета от 24 октомври 2006, което установява Действия на Общността за събитието Европейска столица на културата за периода от 2007 до 2019 (наричано по-долу „Решението“), бе обявен конкурс за номиниране на български град за титлата „Европейска столица на културата“ (ЕСК) 2019.

Националният координационен орган за конкурса ЕСК в България е Министерство на културата (Министерството). Процедурата за провеждане на конкурса в България е заложена в документа „Процедурни правила за конкурса за присъждане на званието ”Европейска столица на културата 2019“, подписан от Министъра на културата и публикуван на интернет страницата на Министерството на 28.05.2013 г. (http://www.ecoc2019bulgaria.eu/images/content/4/Rules_bg.pdf).

Министерството отправи покана за представяне на кандидатури за присъждане на титлата ЕСК 2019 в България на 18.12.2012 г. с краен срок за предаване на кандидатури на 18.10.2013 г.

Министерството определи 13-те членове на журито и публикува техните имена на интернет страницата на Министерството на 05.12.2013 г. Както е предвидено в чл. 6 на Решението, седем от членовете на журито се номинират от европейски институции, а останалите шестима се номинират от Министерството след консултация с Европейската комисия.

Осем града-кандидати подадоха своите кандидатури в рамките на обявения в документите за кандидатстване от Министерството краен срок, като от своя страна Министерството ги изпрати до членовете на Журито.

Градовете-кандидати са: **Бургас, Варна, Велико Търново, Габрово, Пловдив, Русе, София и Шумен.**

Според чл. 7 от Решението журито трябва да оцени кандидатурите в съответствие с критериите, заложи в чл. 4 от Решението и съгласно тази оценка, да постигне съгласие относно списъка на градовете, които продължават на следващия кръг за окончателна селекция, когато техните кандидатури са предмет на още по-задълбочено обсъждане и оценка, а също така да подготви доклад с препоръки за градовете, избрани да продължат в следващия кръг.

Министерството организира срещата за предварителен подбор от 10-ти до 12-ти декември 2013г. и покани на нея всички членове на журито и градовете-кандидати.

Журито определи г-н Стив Грийн за председател и доц. д-р Светлана Христова за заместник-председател в съответствие с чл. 2 от процедурните правила. Представители на Министерството и на Европейската комисия присъстваха като наблюдатели. Един от членовете на журито, определени от европейските институции, беше извинен по уважителни семейни причини. Според чл. 3 от процедурните правила отсъстващи членове на журито не могат да бъдат замествани.

В съответствие с чл. 5 от процедурните правила всеки град имаше 30 минути да представи своята кандидатура, като презентацията беше последвана от 45-минутна сесия за въпроси и отговори.

Журието проведе задълбочен анализ на попълнените формуляри за кандидатстване, както и на устните презентации и отговорите по време на изслушването. Журието оцени значителните усилия, които всички градове са положили, да подготвят и представят по убедителен начин своите кандидатури за „Европейска столица на културата“ 2019. Журието отчете желанието на всички градове да станат носители на титлата „Европейска столица на културата“ 2019 и извършената работа. Отчетена беше и голямата подкрепа на местните общности. Много от градовете описаха тяхното историческо наследство и традиции в областта на културата, които биха могли да послужат за основа на тяхната бъдеща програма за развитие, на която се базира конкурсът. Журието обърна внимание на това, че всички представени програми бяха достатъчно убедителни и в същото време различни по своя мащаб и по своята тематика. Членовете на журието също така оцениха факта, че дейностите, започнати от градовете, несъмнено ще имат положителен ефект върху естеството и ролята на културата в тези градове, независимо от крайния резултат от конкурса. Журието се надява, че всички градове, независимо от това кой ще победи накрая, ще изпълнят колкото се може по-голяма част от своите програми.

За да избере градовете, които продължават на следващия етап, журието:

- направи задълбочена оценка на това доколко предложените проекти отговарят на целите на инициативата „Европейска столица на културата“, както са описани в чл. 3 на Решението и критериите, определени от чл. 4 на Решението, а именно „европейско измерение“ и „град и граждани“;
- оцени точността и задълбочеността на отговорите, които градовете са предоставили на въпросите във формуляра за кандидатстване;
- оцени презентацията, която всеки от градовете направи и дискутира кандидатурите с представителите на градовете, за да придобие по-добра представа за техните проекти;
- взе под внимание потенциалното въздействие, което всяка от предложените програми би имала на национално и европейско ниво през годината, в която съответният град ще носи титлата „Европейска столица на културата“;
- отчете, че за да бъдат избрани да продължат на следващия етап, градовете трябва да отговарят на всички критерии, трябва да демонстрират потенциал да реализират предложената програма на практика и да имат реален шанс да получат препоръка за номинация на крайния етап от конкурса.

1. Представяне на градовете-кандидати и оценка на журието

Всички осем градове-кандидати представиха своите кандидатури за българската титла „Европейска столица на културата“ 2019 пред членовете на журието. Начело на делегациите на градовете бяха кметовете на съответните общини. Важен аспект на всички кандидатури беше несигурността относно предвидения бюджет, а в много случаи и на националното финансиране. Журието отчете това като обща характеристика.

Журието също така обърна внимание на факта, че кандидатите включват в своите прогнозни бюджети наградата Мелина Меркури в размер на 1,5 милиона евро. Наградата не се получава автоматично. Получаването на наградата зависи от изпълнението на набор от критерии и ако се вземе становище тя да бъде връчена, то това ще стане през 2018 г. с решение на Европейската комисия по препоръка на комисията за мониторинг и оценка.

Членовете на журито благодарят на всички градове и особено на всички хора, взели участие в подготовката на формулярите за кандидатстване и презентациите.

Бургас

Делегацията представи кандидатурата на Бургас в контекста на подема, който има в града през последните няколко години. Градът е удостоен с редица титли, включително най-добър град за бизнес, най-добро място за живеене, най-добър фестивален град и др. Отношението към културата се е променило, като тя се е превърнала в ключов елемент от живота в града и неговото развитие. Бургас има динамичен културен живот, изграден около множеството фестивали. Подготовката за кандидатурата е започнала през 2008 г. Тя има подкрепата на културните дейци в града, на всички 13 общини от област Бургас и на всички политически партии. Проектът на Бургас за ЕСК 2019 има за цел да продължи неговата трансформация, така че Бургас да се превърне в устойчив център за развитие на културната индустрия в региона и в Европа като цяло.

Делегацията представи кандидатурата на Бургас, базирана на концепцията за „Културен ускорител“, който функционира чрез три процеса: „Потоци“, „Сфери“ и „Проекти“. Потоците са разделени между културната индустрия, социалната иновация и знанието. Има пет сфери: град, територии и измерения, творчески потоци, хора, и следваща стъпка. Проектите са резултат от ускоренията и се осъществяват във всяка сфера.

Предложеният бюджет е в размер на 7,5 милиона евро, от които 6,075 милиона евро са предвидени за различни дейности. Финансирането ще дойде от общината, региона, националния бюджет, спонсорство и продажби. По-детайлно описание на бюджета ще последва на следващия етап.

Дейността, свързана с ЕСК, ще бъде управлявана от Асоциацията за културно развитие на Бургас и региона. Всички 13 общини от областта ще бъдат членове на Асоциацията и ще бъдат представлявани от своите кметове. Предвижда се художествен директор да бъде назначен едва след евентуалното избиране на Бургас за ЕСК.

Оценка на журито

Журито оцени ангажираността на екипа, който представи Бургас и неговия силен ентузиазъм по отношение на проекта. Журито оцени концепцията за „културен ускорител“, но имаше трудности да разбере как това ще бъде реализирано в проекти. Представянето съответстваше на професионализма, с който беше подготвен формуляра за кандидатстване. Изложеното предложение за програма внушаваше стабилност, но му липсваше европейски размах на артистичното въображение. Журито не видя ясна връзка между изложението на програмата и целите и предизвикателствата, описани във формуляра за кандидатстване. Имаше посочени по-малко нови инициативи, отколкото журито би очаквало на този етап. Европейското измерение на програмата беше по-слабо развито от очакваното. Бюджетът бе относително малък за ЕСК на този етап.

Габрово

Делегацията представи своята кандидатура, подчертавайки репутацията, която Габрово има като град на хумора и град на предприемачеството, често наричан „българският Манчестър“. Подготовката на кандидатурата е започнала през април 2013 г. Основните цели се фокусират върху проблемите с липсата на информация, която да се предава между общинската администрация и гражданите, нуждата културната политика да стане по-отворена към независими културни дейци, които се стремят към неконвенционални и понякога доста смели съвременни художествени проекти. С кандидатурата си градът цели да намери баланса между културното наследство и съвременните изкуства и да повиши своята популярност на международно ниво.

Програмата е изградена около тематични кръгове под общото мото „Да балансираме Европа“. Тематичните кръгове обхващат „минало и настояще“, „стари и млади“, „демократия и автократия“, „имам и нямам“, „град и природа“, „център и периферия“, „местно и глобално“ и „хумористично и сериозно“. Отделните проекти могат да попаднат в повече от един тематичен кръг.

Заложеният бюджет на програмата е 42 милиона евро, от които 31,5 милиона евро са предвидени за изпълнение на самата програма. Предвидените източници на финансиране са общината (6 мил. евро), национално финансиране (5 млн. евро), частен сектор (6,2 млн. евро). Очаква се 17,7 милиона евро да бъдат осигурени от различни европейски програми (Творческа Европа, Хоризонт 2020, Кохезионни фондове, Дигитален дневен ред).

Кандидатурата за ЕСК има подкрепата на политическите партии в Общинския съвет. Създадена е организация с нестопанска цел, за да управлява програмата за ЕСК. Художественият директор ще бъде определен с публичен конкурс.

Оценка на журито

Журито оцени, че малък град е подготвил кандидатура и стратегия за преодоляване на предизвикателствата, пред които е изправен. Качеството на кандидатурата обаче е негативно повлияно от кратките срокове, в които тя е подготвена. Поради краткото време за подготовка програмата не беше развита достатъчно ясно, а темата „Да балансираме Европа“ беше само маркирана. Въпреки че цялостната стратегия беше оценена като добра, подходът към двата основни критерия „европейско измерение“ и „град и граждани“ не беше достатъчно разработен, а на този етап се очаква повече.

Пловдив

Делегацията представи кандидатурата на града, като подчерта, че нейната подготовка е започнала през 2010 г. от група представители на гражданското общество и на културния сектор. Общинската администрация и представителите на всички политически партии приемат инициативата. Градът е изправен пред редица предизвикателства. Жителите му живеят в изолирани пространства с много уязвими групи. Районът, населен с роми (официално 40 000, неофициално много повече), е ограден от невидими стени и рядко влиза

във взаимодействие с останалата част на града. Има и други уязвими групи в града – младежи, възрастни хора, ЛГБТ и други. На този фон кандидатурата за ЕСК е част от политика за защита на човешките права и достойнство и начин за обединяване на града чрез участие и включване. Гражданското участие досега е било лукс, кандидатурата за ЕСК цели насочване на фокуса върху участие и включване. Градът иска да трансформира своята връзка с Европа, да се учи от други градове, да се стреми към усъвършенстване на своите учени и артисти. Кандидатурата се подкрепя от пет регионални области в Централна южна България.

Темата на пловдивската кандидатура е „Заедно“ и има четири платформи: „Смесване“ (обединяване на гражданите, представители на различни общности), „Трансформиране“ (създаване на такъв облик на градския и селския пейзаж, че младите хора да имат причина да останат и развият уменията си), „Възраждане“ (поставяне на материалното и нематериално наследство в съвременен контекст, така че да не се възприемат просто като туристическа забележителност) и „Релаксиране“ (връщане към европейските ценности, благополучие и културата на „айляк“ - турска дума, която изразява живот без напрежение). Културата е свързващ елемент между четирите платформи. Пловдив е градът, който инициира и беше домакин на кръглата маса за българските и италианските градове-кандидати.

Предвиденият оперативен бюджет е 22,3 милиона евро, от които 14,7 милиона са предвидени за дейности по програмата. Предвидените източници на финансиране са: общинско финансиране (7,3 млн.), национално финансиране (10 млн.) и 3,5 млн. от спонсори.

ЕСК ще се ръководи от независима фондация, създадена през 2011 г. с единодушно решение на Общинския съвет. Управлението ще се фокусира върху законосъобразността и прозрачността. Художественият директор е назначен през 2013 г.

Оценка на журито

Журито оцени честната преценка за предизвикателствата, пред които градът е изправен и твърдата решителност на неговите граждани да използват културата като един от инструментите за справяне с проблемите. Представянето на програмата беше живо и наситено, с използване на интересни подходи. Целите бяха амбициозни. Темите на програмата бяха добре представени и показаха висока степен на обществена ангажираност в процеса на тяхното разработване. Това беше потвърдено и по време на презентацията, която бе доказателство за високата степен на координация и единство между ключовите фигури, отговорни за програмата. Европейското измерение и фокусът върху бохемския дух на един креативен град бяха адекватни за този етап на конкурса, а формулярът за кандидатстване представя възможности за допълнително разработване на тези аспекти. Журито имаше известни притеснения относно това, че на моменти изглеждаше сякаш социалните цели надделяват над креативните елементи и целите, свързани с творческо усъвършенстване, заложи в програмата.

Русе

Делегацията представи Русе като космополитен речен град, който е своеобразна връзка между България и Европа. Той е разположен в най-бедния регион на България и Европейския съюз. Целта на кандидатурата за ЕСК е да подчертае нуждата от децентрализация, да развие културния потенциал на града и да преодолее познавателните празноти. Русе се опитва да извлече максимална полза от своето разположение на река Дунав и от партньорството си с румънския град Гюргево, чрез което да развие сложното взаимодействие на двете съседни култури и в по-широк смисъл, да изгради взаимно доверие между всички култури в Дунавския регион. Общинският съвет единодушно е одобрил кандидатурата на града през 2011 г.

Програмата е изградена около акронима C.A.P.I.T.A.L.: cultural and creative industries (културна и творческа индустрия), arts and talents (изкуства и таланти), potential and capacity (потенциал и капацитет), innovative cultural policy platform (иновативна платформа за култура), transnationality and cross-border identity (транснационалност и трансгранична идентичност), access and participation (достъп и участие) и long-term effects (дългосрочен ефект). Програмата използва концепцията за мостовете, за да подчертае своите цели. Ще бъде изградена около четири тематични модула: свързване (обмостяване) на града, свързване на реката, свързване на умовете и свързване на бъдещето (изграждане на мостове към бъдещето), които ще бъдат подкрепени от идеите на проекта в съответствие с общата концепция.

Предвиденият бюджет е 30,19 милиона евро, от които 20,9 милиона са предвидени за дейности по програмата. Основните предвидени източници на финансиране са Кохезионните фондове на ЕС (11,14 млн. евро), общината (7,32 млн. евро), национално финансиране (8,6 млн. евро) и спонсори (0,64 млн. евро).

ЕСК ще бъде управлявана от Фондация „Русе – град на свободния дух“, която е създадена през 2012 г. Художественият директор ще бъде избран по процедура, определена от Фондацията.

Оценка на журито

Журито прецени, че програмата и концепциите, заложи в формуляра за кандидатстване, са солидни и интересни. Имаше елементи на оригиналност и използването на река Дунав като катализатор на европейското измерение на програмата имаше голям потенциал. Журито не беше толкова сигурно относно ролята на гражданите в разработването на проекта. Последователността на целите, заложи в формуляра за кандидатстване, не беше добре развита по време на презентацията, в която движещата сила на „свободния дух“ не беше толкова очевидна. Журито също така изрази съмнения, че проектът е добре хармонизиран между администрацията и творческия сектор. Направен беше извод, че цялостната стратегия на управление е слаба.

Шумен

Делегацията представи кандидатурата на град Шумен, която се разработва от две години. В нея е заложено изграждане на градска инфраструктура и развиване на партньорска мрежа със значимо европейско финансиране. Целите на кандидатурата на Шумен за ЕСК са да се създаде климат на доверие между бизнеса и изкуствата, като се включат и социални групи в неравностойно положение. Участието на хора от различни етнически групи ще подобри мултикултурната среда. Кандидатурата за ЕСК има подкрепата на всички политически партии и 10 съседни общини са подписали споразумение за сътрудничество.

Програмата е базирана на концепцията за „Морето на Шумен – море от култура” и има седем направления: вълна от знаци, вълна от сцени, вълна от звуци, вълна от цветове, вълна от форми, вълна от движение и зелена вълна.

Предложеният бюджет е на стойност 15,9 милиона евро, от които 7,2 милиона евро са предвидени за разходи по програмата, а 7,9 милиона са отделени за административни разходи. Очакваните източници на финансиране са общинският бюджет (3,7 млн. евро), националният бюджет (10,8 млн. евро) и около 50 000 евро от частния сектор.

Управлението на ЕСК е поверено на Асоциация „Различният Шумен”. Членовете ѝ ще изберат секретариат, който ще координира събитията и дейностите. Художественият директор ще бъде избран чрез обществен конкурс.

Оценка на журито

Журито оцени разбирането, което делегацията прояви към проблемите пред Шумен, натрупани през последните 20 години и потенциалната роля на културата за тяхното разрешаване. Кандидатурата беше реалистично разработена, но беше показано слабо разбиране за важността на европейското измерение. Не стана ясно как гражданите са участвали в разработването на проекта. Членовете на журито оцениха реалистичните параметри на бюджета, но останаха известни неясноти относно възможното нарастване на бюджета и съотношението между разходите за програмна дейност и административните разходи.

София

Делегацията представи кандидатурата си като град с голям потенциал, който не е докрай използван. Процесът по кандидатстването е започнал през 2004 г. и има единодушната подкрепа на Общинския съвет. Населението на града се е удвоило в последните десетилетия поради вътрешна, от България, и външна (международна) миграция. Основна тема на кандидатурата за ЕСК е изграждането на доверие. Целите са да бъде осигурена платформа за срещи между гражданите и за свободна и сигурна среда за изява на многообразието и креативността, да се постигне активна гражданска позиция, да бъде осигурено място на културата в дългосрочните стратегии за градско развитие и да се постави нов баланс между културното наследство и съвременната култура, да се модернизира модела в културния сектор и да се насърчат по-задълбочените контакти между София и Европа. В програмата се акцентира на ролята на културата за социалното сближаване, като в нея са обхванати, също

така, ромската общност, уязвими социални групи и новодошлите. Кандидатурата обединява целия Югозападен регион.

Програмата се базира на концепцията „Сподели София” и е разделена на три тематични сезона (минало несвършено, сегашно продължително и бъдеще предварително), които имат три програмни области. 1/3 от бюджета е за европейски проекти за сътрудничество. Предложеният бюджет е в размер на 89,5 млн евро, от които 68,5 млн евро са за разходи за програмата. Основните източници на финансиране са: общината (27 милиона евро), регионът (3,7 млн евро), националното правителство (26 милиона евро), Европейските структурни фондове (17 милиона евро) и 14 милиона от частния сектор. Финансирането от общината и региона е обезпечено.

Управлението на проекта за ЕСК ще се осъществи от Асоциацията за развитие на София, създадена през 2010 година от общината специално за осъществяване на големи проекти. Отделен ръководен комитет ще бъде създаден за директното управление на проекта за ЕСК. Художественият директор ще бъде избран с отворена процедура за набиране на кандидатури.

Оценка на журито

Журито за подбор даде висока оценка на задълбочения анализ на града, както и на културния живот в него и на бъдещите стратегически насоки за развитие. Те са много добре изразени в кандидатурата. Концепцията на кандидатурата и планираната културна програма бяха убедителни и добре представени. Добър е подходът за привличане на гражданите и на техните идеи за програмата. Идеята за създаване на София Тех Парк и Академия за изкуства, включваща всички регионални партньори, беше оценена от журито като пример за устойчив културен модел. Стремешът 30% от бюджета да е за европейски партньорства е сериозен аргумент, който създава добра основа за бъдещо разработване. Журито счита, че при свързването на анализа за града с предложената програма се наблюдава липса на необходимия динамизъм и иновация, не е видно по какъв начин програмата за ЕСК ще бъде различна от обичайния културен живот в София.

Варна

Делегацията представи кандидатурата на града, като подчерта динамичния и интересен културен живот в него през цялата година. В града се провеждат престижни фестивали и той е център на алтернативна градска култура и активни младежки политики. Въпреки това, градът се стреми към промяна: да разшири туристическия сезон, да обхване периодичните социални и културни промени, да се превърне в по-добро място за творчество и повече социално сближаване. Необходимо е да се спечели отново доверието на гражданите. Културата и по-конкретно титлата ЕСК, се считат за начин за създаване на качествени подобрения и за обединяване на хората в града. Подготовката на кандидатурата е започнала през 2006 г., а през 2011 г. е подписан Меморандум за регионално партньорство между 12 големи и малки града в прилежащия регион.

Програмата е изградена около темата „Пристанище на вдъхновението“ и включва пет програмни направления: Еуфория (фестивална култура), Гостоприемно море (художествена продукция), Засади бъдеще (многогодишна образователна програма), Поле на потенциал (научни изследвания и предприемачество) и Среда на доверие (общностно включване).

Предложеният бюджет е 68 млн. евро , от които 37 млн. са разходи за програмата. Източниците на финансиране са – общината (31,5 млн. евро), националното правителство (22,5 млн. евро) , програми на ЕС (5 млн. евро) и спонсорство от частния сектор (5,5 млн. евро).

ЕСК ще се управлява от нова управленска структура с независим председател. Художественият директор ще бъде избран, ако Варна бъде избрана за ЕСК.

Оценка на журито

Журито за подбор отбеляза съществуващия динамизъм на културния живот в града и желанието на екипа, подготвящ програмата, да надгражда върху съществуващите високи основи. Целите на ЕСК бяха добре обяснени и културната програма беше убедителна. Недвусмислени бяха доказателствата за участието на културните оператори и за устойчивото развитие на града, но не и за участието на гражданите. Европейското измерение, според журито, не беше разработено в необходимата степен на този етап, но потенциалът на пристанищен град беше виден. Журито бе на мнение, че темата за Черноморския регион като елемент от Европейското измерение би могла да бъде развита в по-голяма степен. Журито изрази опасения относно ребрандирането за туристически цели, което може да измести артистичното и гражданското участие в името на културата, а не само за стимулиране на туризма.

Велико Търново

Делегацията представи кандидатурата на града, в който 56% от БВП е от сектора на културата, услугите и туризма, и който е с най-високата концентрация на студенти в страната. През последните години обаче се наблюдава намаляване на участието в културния живот на града от страна на жителите му, а студентите живеят в тяхна затворена културна общност. Паралелно се наблюдава увеличение на туристическите посещения. Една от целите на ЕСК е да създаде по-обединена и споделена общност в града. Градът има за цел да повиши качеството на предлагания културен продукт, да обнови културната инфраструктура, и да развие диалога между културния сектор и местните власти.

Програмата за ЕСК ще бъде изградена около мотото „Творим щастие“ като начин да се противопоставим на преобладаващото придаване на значение единствено на икономическите фактори в нашия живот. Ще бъде разработен „Индекс на щастие“. Идеята за „волвокс“ (разбран като организъм, изграден от голям брой взаимно свързани клетки от културна, местна международна и т.н. перспектива) присъства в цялата програма. Тя е построена около дванадесет синонима за щастие, като любов, солидарност, здраве и свобода. Ще има едно основно месечно събитие и подкрепящи по-малки проекти с различна тематика всеки месец. Основен елемент на програмата е съживяването на общностните

центрове (читалищата – бел. ред.) като места за локална културна продукция и ангажираност.

Предложеният бюджет е 80 млн. евро, от които 56 млн. са за дейности по програмата. Прогнозните източници на финансиране са от общината, региона и националното правителство (23 млн. евро всеки) и 9,5 млн. евро от спонсорство.

Ако градът бъде избран за ЕСК , проектът ще се управлява от Агенция, която ще е нова независима структура. Художественият директор ще бъде избран с конкурс.

Оценка на журито

Журито даде висока оценка на яснотата и ентузиазма по време на представянето, спомогнали за преодоляването на някои от слабостите във формуляра за кандидатстване, който на места не беше достатъчно убедителен. Стратегическите въпроси, пред които е изправен градът, увеличаващият се брой туристи, пребиваващи за кратък период и фрагментирани общности в града бяха добре представени. Общият подход да се решават тези проблеми чрез промяна в поведението, свързано с културните дейности, е новаторски. „Щастието“ и „благосъстоянието“ са теми, които все повече присъстват в дневния ред на Европа и в световен план. Журито оцени участието на граждани от други европейски държави, които сега живеят във Велико Търново, като израз на европейското измерение. Предложените проекти във формуляра за кандидатстване са с интересен подход към европейското измерение (бивши столици, светът на златото, ромски духови оркестри, буквата А и т.н.). Журито не беше убедено доколко различните общности в града са включени в разработването на кандидатурата и доколко съседните общини са ангажирани с този проект. Журито изрази опасения относно капацитета за управление на толкова амбициозен проект и как ще се запази устойчивостта на проекта.

3. Препоръки към Министерството на културата

След обстойно обсъждане на кандидатурите, представянията и отговорите на поставените въпроси, журито реши да препоръча на българското правителство да отправи покана към следните градове за етапа на окончателен подбор за ЕСК в България през 2019 г. Окончателното решение е на българското правителство.

Пловдив, София, Варна, Велико Търново

4. Препоръки към предварително избраните градове

След внимателна оценка на документите за кандидатстване, представянията и обсъжданията по време на сесията от въпроси и отговори, журито прецени, че е необходимо документите да бъдат доразработени, за да бъде достигнато необходимото ниво на качество за събитие от такъв ранг и за да бъде то успешно. Очаква се да има значително подобряване на проектните предложения от етапа на предварителен подбор, които да са видни на етапа на окончателен подбор.

Журито препоръчва на градовете-кандидати да вникнат задълбочено в разпоредбите на Решението <http://eurlex.europa.eu/LexUriServ/LexUriServ.do?uri=OJ:L:2006:304:0001:0006:EN:PDF>) и Ръководството, публикувано от Министерството (http://ec.europa.eu/culture/documents/doc633_bg.pdf). Те също следва да се запознаят с официалните оценки на последните ЕСК, които са достъпни на сайта на Европейската комисия (http://ec.europa.eu/culture/our-programmes-and-actions/capitals/evaluation-commissioned-by-the-eu_en.htm).

Акцентът на окончателния подбор ще е работната програма между 2015 г., когато ще бъдат официално определени градовете, носещи титлата „Европейска столица на културата 2019“, и самата 2019 г. година, както и последващите резултати. Културното наследство и история на града и съвременното културно предлагане могат да са база за културната програма на града, но те не са определящи при решението на журито.

Следните основни точки, повдигнати от журито, се отнасят за всички предварително избрани градове:

1. **Европейското измерение.** На този етап предложенията са насочени твърде много към контекста на града, региона и България. Журито би искало да види по-задълбочени и разширени програми, които да съответстват на критерия - европейско измерение. Фактът, че градът се намира в България и в Европа и има програма, която да привлече чуждестранните туристи, не е достатъчно силен аргумент, че критерия за европейското измерение е изпълнен.
2. **Град и граждани.** Проектните предложения трябва да подчертават в по-голяма степен по какъв начин гражданите и културните оператори са били привлечени в изработването на програмата, (а не просто информирани за нея) и как програмата отразява (и ще продължава да отразява) техните виждания. Очаква се тази инициатива да обхваща най-широк кръг от граждани във всеки град (и региона, ако е приложимо). Кандидатурите трябва да обясняват по какъв начин програмата ще привлече интереса на чуждестранните граждани и в по-голяма степен от обичайното туристическо предлагане в града.
3. Всичките четири кандидатури предлагат интересен подход към идеята за „Европейска столица на културата“, но това си остава **културна** столица. Четирите града трябва да работят по техните художествени програми, като посочат по-ясно партньорите, които вече са поели ясен ангажимент и потенциалните партньори. Ако планираните проекти ще се финансират от програми за финансиране (например „Творческа Европа“), това трябва да е ясно посочено. Градовете могат да включат използването на дигитално

съдържание (не само социални медии и маркетинг) като интегрална част от тяхната програма.

4. Програмите за градско развитие, проекти за реставрация и консервация на културно наследство или за изграждане на нова и възстановяване на културна инфраструктура са полезни от гледна точка на осигуряване на подходяща среда и в контекста на предварителния подбор. На етапа на окончателния подбор акцентът ще бъде поставен върху онези инфраструктурни проекти, които имат пряка връзка с дейностите от програмата (например възстановяване и преустройство на стари сгради в културни центрове, които се превръщат в средищни центрове за артистични проекти на общността и са част от програмата).
5. Градовете следва да отчитат, че програмата, представена в тяхната кандидатура, се превръща *де факто* в договор, изпълнението на който ще доведе до получаване на титлата. Последващият комитет за наблюдение ще следи до каква степен са изпълнени заявените в програмата дейности, и осъществяването им ще е основен елемент при решението за предоставяне на наградата Мелина Меркури.
6. Всички кандидатури трябва да имат реалистични бюджети за работната програма, включващи детайлно описание на предложените източници на финансиране. Градовете следва да посочат дали финансиращите органи са поели ангажимент да предоставят финансиране или само са заявили намерение да предоставят финансиране на този етап. Ако части от програмата се планира да бъдат финансирани от финансиращи програми (например Творческа Европа), това финансиране трябва да бъде посочено като условно финансиране. Предварително избраните градове трябва да имат предвид, че наградата Мелина Меркури не се предоставя автоматично, а при условие, че критериите са изпълнени по време на фазата на мониторинг 2015-2018 г. Финансовият раздел трябва да включва и мерките за външен одит. Избраният град ще трябва да предостави на комисията за мониторинг и консултации годишни одитирани отчети.
7. Художественият директор има ключова роля в осъществяването на програмата за ЕСК. Изборът на художествен директор, най-добре чрез отворен конкурс, преди етапа на окончателен подбор и присъствието му на срещата за окончателен подбор ще бъде предимство. Приема се, че неговото назначаване може да е при условие, че след срещата за окончателен подбор, градът е номиниран за ЕСК. Журито за окончателен подбор ще се стреми да създаде в градовете капацитет за управление на сложен проект, какъвто е ЕСК.
8. На етапа на окончателен подбор се прави преглед на плановете за мониторинг и оценка, свързани с програмата за ЕСК. Всички градове трябва да доразработят подробно във формуляра за кандидатстване техните цели (количествени и качествени), които възнамеряват да постигнат и по какъв начин ще бъде осъществен мониторингът от 2015 до 2019 и по време на самата година, в която ще се състои ЕСК. Градовете могат да използват като полезно ръководство методологията на Леуварден 2018, достъпна на следния интернет адрес: (http://www.2018.nl/Portals/0/v4_ONLINE_BID2_LWD2018.pdf).
9. Журито отправя препоръка към Министерство на културата да даде насоки на градовете относно приноса на националното правителство, за да са равнопоставени всички градове. Журито приема, че това ще е условно споразумение.

5. Окончателен подбор

Крайният срок за подаване на окончателния формуляр е **21 юли 2014 г.**

Срещата за окончателен подбор ще се проведе в София през месец септември 2014 г. Министерството ще информира градовете -кандидати за точните дати.

Четирима делегати от журито ще посетят предварително избраните градове преди срещата за окончателен подбор, за да получат по-пълна информация с оглед процеса на окончателен избор. По време на посещенията членовете на журито за подбор ще бъдат придружавани от наблюдатели от Европейската комисия и Министерството на културата.

В съответствие с чл. 8 на Решението след края на срещата за окончателен подбор, журито ще отправи препоръка към Министерството на културата един град да бъде удостоен със званието „Европейска столица на културата” през 2019 година.

София, януари 2014

Жури:

Г-н Стив Грийн – Председател
Доц. д-р Светлана Христова – Зам.-председател
Д-р Манфред Гаулхофер
Сър Джереми Айзъкс
Г-жа Мария Кашукеева
Г-жа Ану Кивило
Проф. Камелия Николова
Г-н Джорди Пардо
Г-н Георги Тошев
Д-р Людмил Вагалински
Проф. Елизабет Витуш
Проф. Ивайло Знеполски

Г-н Норбърт Ридл (извинен)